

חנוכה (10)

מצות חנוכה נר, בכדי להבחין בחושך יון
למצוא את החושך

תנו רבנן: מצות חנוכה, נר איש וביתו (שבת כא:), את המושג של נר מצינו לענין חיפוש, הגמרא (פסחים ז:), לומדת שהחיפוש אחר החמץ צריך לעשות על ידי נר, מהכתוב (משלי כ. כז): "נר ה' נשמת אדם חופש כל חדרי בטן". כמו כן בחנוכה שמאירים בנר יש בכך רמז גדול שעלינו לחפש ולמצוא משהו. כמוכן שעלינו לדעת מה לחפש, ואת מה עלינו למצוא בחנוכה. והתשובה לדעתי, ככל שתשמע פלאית, היא שאנו מחפשים את החושך! רוצים להכיר את החושך! אדם שנולד עיוור אינו יודע שהוא שרוי בחושך, הוא לא יודע שנמנעים ממנו אורות צבעים ונוף, והוא לא מתגעגע אליהם. אולם כשפתאום זוכה למאור עינים, אזי לומד הוא מה נמנע ממנו, כמו כן אדם שכל חייו יושב בחושך, רק כאשר ידליק נר יוכח הוא שקודם לכן היה שרוי בחושך. וכמו כן אנו הסוברים שהננו ב"אור", שומה עלינו להדליק נר שנבחין בחשיכה בה שהינו.

הנה ישנם שני דברים המוגדרים בחז"ל כחושך. האחד הוא: עולם הזה, ככתוב (תהלים קד. כ) "תשת חושך ויהי לילה", זה עולם הזה שדומה לילה. ואם לנו לא נראה שאנו חיים בחושך והעולם נראה לנו די מאיר, כנראה שצריכים להדליק איזשהו נר כדי שנכיר בחשכת העולם. וזוהו העבודה של חנוכה, לראות את החושך שבעולם.

דבר נוסף שהוגדר בפי חז"ל חושך הוא יון, ככתוב (בראשית א. ב) "וחושך על פני תהום", זו יון שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזירותיו (כ"ר פ"ב. ה). ולמרות שאחר מלכות יון באה מלכות רומי היא אדום שבגלותה אנו שרויים, עדיין היא קיימת, שלא כמו מלכויות קודמות, כבבל שכאשר נכבשה ע"י פרס, נעלמה, ופרס שכאשר נכבשה על ידי יון נעלמה. אמת היא שכל הדם שנשפך במלחמות במשך הדורות, הידיים היו ידי עשו, הוא אדום החי על חרבו, היא רומי. אבל מה שנקרא 'תרבות המערב', כגון מדע, ספורט, בידור וכו' נבע מיון. והנה, אנו נהנים מהמדע של תרבות זה, חשמל, טיסות, ועוד ועוד כל אלו דברים הנראים לנו נפלאים. כך שלכאורה במבטינו, חלקים נכבדים מתרבות זו, כגון טכנולוגיה מתקדמת, נחשבים ל'אור'. אולם חז"ל אומרים שזה חושך. ועל כן מוטל עלינו בחנוכה להדליק את הנר ולגלות את החושך היכן הוא.

רב פינקוס זצ"ל בספרו "חנוכה"

תירוצים על קושית ה"בית יוסף"

אמרו רבותינו ז"ל שימים אלו נקבעו על נס פך שמן, כשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל, וכשגברה מלכות חשמונאי ונצחום בדקו ומצאו אלא פך שמן אחד שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו להדליק אלא יום אחד, נעשה נס והדליקו ממנו שמונה ימים, לשנה אחרת קבעום ועשאו ימים טובים בהלל ובהודאה (שבת כא.). הקשה ה'בית יוסף' (סי' תר"ע): למה קבעו שמונת ימים, הלא בפך שמן היה מספיק להדליק לילה האחת, נמצא שלא נעשה הנס אלא שבעה לילות ותו לא? נביא כמה תירוצים.

הב"י: לאחר שנתנו שמן בנרות כשיעור, נשאר הפך מלא כבתחילה, וניכר הנס אף בלילה הראשון, וכן בכל לילה ולילה.

פרי חדש: בלילה הראשון שפכו את כל הפך במנורה, ובכל לילה נדלק רק שמינית מהשמן, וניכר הנס בכל לילה.

ט"ז: למפרע התברר להם שגם בלילה הראשון היה נס. שהרי מצינו בספר הזוהר הקדוש על הפסוק "מה יש לך בבית", שאין הקב"ה עושה נס לתת ברכה, אלא במה שיש כבר בעולם, ואם יש בעולם אפילו דבר מועט אז הקב"ה נותן ברכה להרבות את המועט. אבל בדבר ריק אין שייך בו ברכה לעשות בריה חדשה יש מאין.

החיד"א: בפך שמן שמצאו, היה כמות שמן כדי להדליק בו יום אחד בדיוק, אולם לאחר ששפכו מהפך למנורה נחסר מעט משמן שנדבק בדפנות הפך, נמצא א"כ שלא היה להם מספיק אפילו ליום אחד, וראו את הנס כבר ביום ראשון, שדלק כשיעור כל הלילה אף כי שמו כמות קטנה.

ה"חתם סופר: תירץ, בעת שנכנסו החשמונאים להיכל, לאחר שטמאו היוונים, היתה מלאה גלולים, ופינו וטהרו את המקדש, באותו זמן, הדליקו את המנורה "בחצרות קדש", בעזרה. וכידוע שבעזרה היתה שולטת הרוח, ובמקום ששולטת הרוח צריך להשים שמן בנר, יותר מאשר מדליקים במקום סגור, כי הרוח נושבת באש ומכלה מהר יותר את השמן. והם שמו בנרות אותה כמות של שמן שהיו שמים במנורה כבעת שידליקוה בפנים, והיה הנס ודלק שם אותו זמן שדלק בפנים, נמצא שגם בלילה הראשון ראו את הנס.

ספר "אוצרות התורה, חנוכה"

פרשת מקץ ושבת חנוכה

מסרת גבורים ביד חלשים, ורבים ביד מעטים, וטמאים ביד טהורים, ורשעים ביד צדיקים, וזדים ביד עוסקי תורתך.

הקריאה בשבת חנוכה יוצאת תמיד פרשת מקץ, אודות הזיקה שיש בין השניים. דורשי רשומות אמרו כי היות ועיקרו של הנס חנוכה היה במסירת גיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים, הרי זה דומה לנאמר בפרשה: **"וְהָאֲכִלָּהּ הַפְּרוֹת רָעוֹת הַמְּרָאָה וְדָקָת הַבֶּשֶׂר אֶת שְׂבַע הַפְּרוֹת יָפֶת הַמְּרָאָה וְהַבְּרִיאָתָה"** (בראשית מא. ד), וכן **"וְהַתְּבַלְעָנָה הַשִּׁבְלִים הַדִּקְרוֹת אֶת שְׂבַע הַשִּׁבְלִים הַבְּרִיאָתָה וְהַמְּלָאוֹת"** (שם ז). ואין אלו שעשועי מילים גרידא, אלא רעיון רב משקל טמון בדברים כותב הרב פרינלדר, ומשוה בין יוסף, מושל במצרים, לבין מתתיהו וחשמונאים. יוסף כמושל מצרים הוא כולו פלאים, אדם שמעולם לא למד הילכות כלכלה והנהלת משק מדינה, ולא היה לו נסיון בהנהגת עם ובממשל ושילטון, קיבל עליו עול כבד כזה וכל דבר קטן וגדול עשה לבדו. נוסף על זה, פעל בסביבה של חוסר אמון באנשים ובין חשודים במעילות ובגידות על כל צעד, ואף על פי כן גילה כשרון נפלא, יוזמה ומרץ, ויכולת ביצוע ותכנון תכניות ענקיות שכלכלנים גדולים בימינו לא היו מתביישים בהן. והנה כמעט דומה פעל מתתיהו בן יוחנן כהן גדול, הנוא לבדו הרים נס המרד נגד אויב עצום ומבהיל בחילו הרב. ופעל בתוך סביבה חשודה של מתיונים, עלולים לבגוד ולחבל על כל צעד, וכן בניו החשמונאים, לא למדו תכסיסי מלחמה וטקטיקה צבאית, ואף על פי כן נתגלה בהם כשרון צבאי ותכניות לחימה כאלה שמצביאים גדולים בימינו לא היו מתביישים בהן.

ספר "ומתוך האור חנוכה"

טעם לאכילת סופגניות בחנוכה

למה אוכלים סופגניות בחנוכה? אמר הגאון ר' שלמה זלמן אוירבך זצ"ל: בחנוכה בית החשמונאים טיהרו את כל המקדש, אמנם את אבני המזבח ששקצום היונים לא ידוע לטהרם וגנזום, והצטערו על כך. ולכן נוהגים לאכול מאכלים שמברכים עליהם ברכת מעין שלוש, כי בברכה זו מזכירין ונתפללים על המזבח: **"רַחֵם נָא ה' אֱלֹהֵינוּ... וְעַל מִזְבִּיחְךָ"**, מה שלא מזכירין בברכת המזון. והטעם שלא מזכירין מזבח בברכת המזון רק בברכת מעין שלוש, כי טעם הפירות תלוי במזבח, כדתנן (סוף סוטה), משחרב בית המקדש ניטל טעם הפירות, לכן דווקא בברכת הפירות מזכירין ברכה על המזבח.

ספר "אוצרות התורה, חנוכה"

הלכה: הפסיק בדיבור באמצע הדלקות הנרות האם יברך שנית.

כתב המ"ב (סי' תרעב סק"ו): כתב הב"י בשם אורחות חיים מי שבירך והדליק נר אחת בלילה שניה, ידליק עוד

נר אחת ולא יברך, ובפמ"ג מצדד דאפילו לא היה דעתו מתחילה רק על נר אחד ואח"כ נזדמן לו עוד נר ג"כ לא יברך כי מדינה אין חיוב רק נר אחת והשאר משום הידור מצוה. כתב הפסקי תשובות (אות ו'): משא"כ לדברי הב"י בשם אורחות חיים יש לו לברך על הדלקת עוד נר אם לא כיון עליו בשעת הדלקת נר הראשון, ולפי שיטה זו גם בהפסיק בדיבור בין נר ראשון לשני יצטרך לברך שוב. יש לדעת, שאם שכח ולא בירך כלל והתחיל להדליק הנרות אם נזכר לפני שסיים הדלקת כל הנרות, מברך ומדליק השאר.

ספר "פסקי תשובות חלק ו"

פתגם: הכשרון הכי גדול בחיים זה היכולת להעניק לאחרים.

ספר "שמחה"

חקירה: מלאכת מחשבת, בשבת: אם אינה מלאכת מחשבת אינה מלאכה כלל, או שהיא מלאכה פטור עליה (תוצאות חיים ח"ג: רש"י-פטור, רמב"ם אינה מלאכה) ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: הונאה עצמית

המגיד מקוזניץ לא היתה דעתו נוחה מאותם חסידים המרבים בצומות. הוא היה אומר: מוטב לו לאדם שלא יצום ויגנוב את דעת הבריות כאלו הוא צם, מאשר יצום וירמה את עצמו.

ספר "חד וחלק" חלק ב' (דף קעב)

שבת שלום, חנוכה שמח

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה, שמחה ג'וזת בת אליז, חיים בן סוזן סולטנה, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, פייגא אולגה בת ברנה, רינה בת פיבי, רבקה בת ליוזה, רישירד שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, רפואה שלימה ולידה קלה לרבקה בת שרה. זרע של קיימא לחניאל בן מלכה ורות אוריליה שמחה בת מרים. זיווג הגון לאלודי רחל מלכה בת חשמה. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה. מסעודה בת בלח, גלדיס קמונה בת רחל.

לעילוי נשמת מרים בת מקנין

